
Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2009:5

Andelen anställda av de förtroendevalda i Kyrkomötet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2009:70 där det föreslås att Kyrkostyrelsen ska få i uppdrag dels att kartlägga utvecklingen vad gäller andelen anställda i Svenska kyrkan av Kyrkomötets ombud, dels att utarbeta förslag till kompletterande bestämmelser vad gäller anställdas valbarhet till Kyrkomötet. En kartläggning av andelen anställda redovisas i betänkandet. Utskottet menar att det saknas skäl att såsom förespråkas i motionen införa nya valbarhetshinder i kyrkoordningen och föreslår därför att motionen avslås.

Innehåll

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionens förslag.....	3
Motion 2009:70 av Anita Eiderbrant Bylund, Andelen anställda av de förtroendevalda i Kyrkomötet	3
Bakgrund.....	3
Gällande bestämmelser om valbarhet	3
Andelen kyrkligt anställda av Kyrkomötets ledamöter.....	3
Utskottets överväganden.....	4

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2009:70.

Motionens förslag

Motion 2009:70 av Anita Eiderbrant Bylund, Andelen anställda av de förtroendevalda i Kyrkomötet

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att kartlägga utvecklingen vad gäller andelen anställda i Svenska kyrkan av Kyrkomötets ombud.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att utarbeta förslag till kompletterande bestämmelser vad gäller anställdas valbarhet till Kyrkomötet.

Bakgrund

Gällande bestämmelser om valbarhet

I kyrkoordningens kapitel 33 finns bestämmelser om valbarhet för olika uppdrag som förtroendevald. Till ledamot i Kyrkomötet kan den väljas som uppfyller de allmänna valbarhetsvillkor som finns kapitlets 4 § och som gäller för alla uppdrag som förtroendevald. Det innebär att man ska tillhöra Svenska kyrkan, vara döpt och ha fyllt 18 år senast på valdagen. Härtill anges i 38 kap. 19 a § att valbarheten vid val till Kyrkomötet är inskränkt till valkretsen.

Det finns i 33 kap. 5–9 §§ bestämmelser om valbarhetshinder. Valbarhetshinder vid val till beslutande organ gäller en mycket begränsad grupp kyrkligt anställda. Vid val till Kyrkomötet är det enligt 8 § fråga om dem som är anställda som biskopar och anställda på nationell nivå och som på grund av sina uppgifter har en ledande ställning bland de anställda. För val till beredande och verkställande organ, alltså organ av styrelsekaraktär, gäller enligt bestämmelser i 33 kap. 9 § mer omfattande valbarhetshinder.

Centralstyrelsen konstaterade i kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte att förslaget om valbarhetshinder vid val till beredande och verkställande organ innebar en utvidgning av kretsen som inte skulle vara valbara. Principiellt menade Centralstyrelsen att det från demokratiska utgångspunkter är angeläget att så långt möjligt undvika inskränkningar i rätten för olika nomineringsgrupper att bedöma lämpligheten av kandidater som de nominerar. Trots denna principiella inställning fann styrelsen starka skäl att föreslå mer långtgående inskränkningar i valbarheten än vad som tidigare hade gällt. Andelen kyrkligt anställda med förtroendeuppdrag inom kyrkan var så stor att det kunde medföra risker när det gällde såväl att bevara Svenska kyrkans karaktär av öppen folkkyrka som för uppkomsten av intressekollisioner och lojalitetskonflikter till följd av relationen arbetsgivare/arbetstagare. Centralstyrelsen menade att väljarnas rätt att välja en viss person bör inskränkas i så liten utsträckning som möjligt. ”Det bör därför inte göras en sådan utvidgning av kretsen av dem som inte är valbara att den omfattar alla anställda.”

Kyrkomötet anslöt sig genom sitt beslut om kyrkoordningen till Centralstyrelsens bedömning.

Andelen kyrkligt anställda av Kyrkomötets ledamöter

När kyrkoordningen utarbetades redovisades i betänkandet *Bekännelse, gudstjänst, kyrkomöte* (Svenska kyrkans utredningar 1998:2) vissa uppgifter om Kyrkomötets sammansättning. Där fanns en sammanställning av andelen präster och kyrkligt anställda i Kyrkomötet efter 1982 års kyrkomötesreform. Tidigare fanns i Kyrko-

mötet en kategoriuppdelning med en viss andel präster och lekmän i Kyrkomötet. I den följande tabellen har uppgifterna i det nämnda betänkandet à jourförts t o m innevarande mandatperiod.

Andelen präster, kyrkligt anställda m.m. bland Kyrkomötets ledamöter 1983–2009

Kategori	1983–85 n/%	1986–88 n/%	1989–91 n/%	1992–94 n/%	1995–97 n/%	1998–01 n/%	2002–05 n/%	2006–09 n/%
Präster i kyrklig tjänst	83/33	75/30	68/27	59/24	42/17	39/16	39/16	41/16
Övriga i kyrklig tjänst	15/6	14/6	15/6	18/7	23/9	21/8	20/8	16/6
Alla i kyrklig tjänst	98/39	89/35	83/33	77/31	65/26	60/24	59/24	57/23
Präster i annan tjänst	6/2	3/1	2/1	3/1	5/2	3/1	3/1	4/2
Övriga i annan tjänst	147/59	159/63	166/66	171/68	181/72	191/76	189/75	190/76
Präster	89/35	78/31	70/28	62/25	47/19	42/17	41/16	45/18
”Lekmän”	162/65	173/69	181/72	189/75	204/81	209/83	210/84	206/82

Samma kategoriindelning som användes i betänkandet har legat till grund för sammanställningen av uppgifterna om olika kategorier kyrkomötesledamöter. Det kan noteras att i begreppet ”lekmän” innefattas även diakoner eftersom diakonaten inte var kyrkorättsligt reglerat 1998 och det inte fanns någon riktig klarhet om hur man skulle se på diakonerna. Diakonerna ryms alltså, i den mån de har kyrklig anställning, i kategorin ”Övriga i kyrklig tjänst”. Kategorin ”Präster i annan tjänst” rymmer präster för vilka inte något organ inom Svenska kyrkan är arbetsgivare. Det kan röra sig om t.ex. präster anställda av EFS eller ett ekumeniskt organ. Pensionerade präster ingår däremot i kategorin ”Präster i kyrklig tjänst” om de hade en direkt kyrklig anställning när de gick i pension. Grunden för uppgifterna i tabellen är främst uppgifterna om Kyrkomötets ledamöter i Verbuds *Matrikel för Svenska kyrkan*. Det kan hända att enstaka personer har hamnat i fel kategori men sådana eventuella felaktigheter är av marginell betydelse och torde inte spela någon roll för helhetsbilden. Det kan också noteras att under en mandatperiod så tjänstgör alltid ett antal ersättare och det innebär att det inte varje år är exakt samma andel ledamöter från de olika kategorierna i tabellen.

Som framgår av tabellen sjönk under perioden från 1983 till mitten av 1990-talet successivt andelen kyrkligt anställda bland Kyrkomötets ledamöter. Därefter har det i huvudsak varit samma andel. Främst var det andelen kyrkligt anställda präster som minskade medan skedde en viss ökning av andra kategorier kyrkligt anställda. Sedan mitten av 1990-talet utgör de kyrkligt anställda omkring en fjärdedel av Kyrkomötets ledamöter.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet avslår motion 2009:70.

Vi konstaterar först att den efterfrågade kartläggningen av andelen anställda bland Kyrkomötets ledamöter bör vara tillgodosedd genom den sammanställning som finns i vår bakgrundsteckning. Vad sedan gäller förslaget att uppdra till Kyrkostyrelsen att komplettera bestämmelserna om anställdas valbarhet till Kyrkomötet ställer vi oss avvisande till detta.

I motionen görs en uppdelning av Kyrkomötets ledamöter i politiker och anställda som är främmande för oss. Alla ledamöter i Kyrkomötet är förtroendevalda och det måste så långt möjligt vara väljarna som avgör vilka som de vill ge sitt förtroende. Ordningen med nomineringsgrupper som anmäler kandidater till

valen medför att det är gruppernas uppgift och ansvar att föra fram lämpliga kandidater. Som tidigare har framgått finns i kyrkoordningen bestämmelser om valbarhetshinder för vissa kategorier anställda. Sådana inskränkningar i friheten att anmäla vem som helst som uppfyller de allmänna valbarhetsvillkoren som kandidat i de kyrkliga valen bör vara så begränsade som möjligt. Vi menar att det inte finns några skäl att införa nya valbarhetshinder vid val till Kyrkomötet och föreslår därför att motion 2009:70 ska avslås.

Uppsala den 24 september 2009

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Erna Arhag, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Erna Arhag, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Kerstin Björk, Sigvard Raask, Birgitta Halvarsson, Christina Schnackenburg, Gunnel Wingård Mellqvist, Inger Lif, Lennart Kjellin, Sven-E. Kragh, Hans-Olof Andrén, Carina Etander Rimborg, Jan Erik Ågren och Åke Blomqvist.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sofija Pedersen Videke, Monica Köpsén, Sture Köhler, Jan-Olof Grönlund, Staffan Holmgren, Torbjörn Bolander, Emma Hedlundh, Febe Björklund, Karin Långström Vinge, Britta Broman, Bertil Murray och Inger Harlevi.

Biskoparna Hans-Erik Nordin och Antje Jackelén har deltagit i utskottets överläggningar.